

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

**Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції
«Сучасні виклики та
перспективи розвитку
економіки і бізнесу»
6 грудня 2023 р.**

Запоріжжя — 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ДМИТРА МОТОРНОГО**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ
ТА БІЗНЕСУ**

**СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

6 грудня 2023 р.

**Запоріжжя
2023**

УДК [33+65+338.48+339.9+355.018](043)

Т 13

Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки і бізнесу: зб. тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 грудня 2023 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя: ТДАТУ, 2023.

Збірник містить матеріали учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки і бізнесу». У тезах доповідей збірника висвітлено результати досліджень сучасних проблем та перспектив розвитку економіки, бізнесу та туризму в Україні, міжнародних економічних відносин, визначені аспекти сталого розвитку регіонів країни.

Матеріали збірника будуть корисними для викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, фахівців, що працюють за зазначеними напрямками.

Матеріали публікуються в авторській редакції

ISBN

© Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного, 2023

Організаційний комітет конференції

Колокольчикова І. В. – голова організаційного комітету, д.е.н., професор, декан факультету економіки і бізнесу ТДАТУ

Коноваленко А. С. – заступник голови організаційного комітету, д.е.н., директор Науково-дослідного інституту соціально-економічного розвитку регіону ТДАТУ

Макаренко П. М. – член-кореспондент академії НААН України, д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету

Болтянська Л. О. – к.е.н., доцент, завідувачка кафедри економіки і бізнесу ТДАТУ

Сиротюк Г. В. – к.е.н., доцент Львівського національного університету природокористування

Власюк Ю. О. – к.е.н, доцент ВСП Хмельницького політехнічного фахового коледжу Національного університету «Львівська політехніка»

Зміст

Секція 1.

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Болтянський Б. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	8
Василина О. Р., Лавецький І. О. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО - НАЙБІЛЬШ ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	10
Васильченко О. О. ВПЛИВ ФАКТОРІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ	12
Єрємін І.Л., Голуб Н.О. СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ	15
Нехай В. В., Іконніков Д. ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО МЕСЕНДЖЕРА	18
Русінова О.Г., Голуб Н.О. КАНАЛИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ, ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА	20
Салін С. В. ПЕРЕВАГИ БЛОКЧЕЙНУ В ЮРИДИЧНОМУ СЕКТОРІ	22
Селіванова Є.В., Голуб Н.В. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ГРОМАДЯН У РАЗІ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ	24
Черевко Г. В. ВІЙНА В УКРАЇНІ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	27
Яців С. Ф. ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	29

Секція 2.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Братко В. М., Цвілий С. М. РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ТУРИЗМУ	32
Демко В. С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ	34
Демко В. С., Попова А. Г. СВІТОВІ ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ В КУЛЬТУРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ	37
Жарченко В. Ю., Цвілий С. М. МОБІЛЬНІ ГІДІ У ЯКОСТІ ТРЕНДУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ	40
Зла Р. А., Демко В. С. РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	43
Колокольчикова І.В., Лепетченко Д.М. ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	45
Кукіна Н. В., Душак А., Душак М. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ	47
Оболенцева Л. В., Діасамідзе М. М. ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ	49
Підлужна О. Б. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	50
Пісецький М. М. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ УКРАЇНИ У БЕЗПЕКОВОМУ КОНТЕКСТІ	52

Секція 3.**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Бандура І. І., Сокот О. Є. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ХЛІБО-БУЛОЧНИХ ВИРОБІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЇСТИВНИХ ГРИБІВ ТА ПРОДУКТІВ ЇХНЬОЇ ПЕРЕРОБКИ	57
Болтянська Л. О. ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	59
Власюк Ю. О. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КАЙДЖЕН У ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	61
Єременко А.А., Голуб Н.О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	63
Завадських Г. М., Кукіна Г. В. ІНВЕСТИЦІЇ В АГРАРНИЙ СЕКТОР: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ	66
Завадських Г. М. ІМПАКТ-ІНВЕСТИЦІЇ І СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В СТВОРЕННІ СОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ	68
Завадських Г. М., Ковнацька О. С. РЕЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	70
Зеленецька Д.О., Голуб Н.О. СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ ТА ЇЇ МІСЦЕ І РОЛЬ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ	72
Колач С. М., Періг Ю. А. НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	75
Коноваленко А.С. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	78
Красномовець В. А. ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	80
Кукіна Н. В., Петлюк Н. І. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОПОЗИЦІЇ СОНЯШНИКУ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	82
Лисак О. І. ДРОПШИПІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В ЕЛЕКТРОННІЙ ТОРГІВЛІ	84
Мельник О. В. МЕТАПРОСТІР ЯК ІННОВАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЇ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	87
Павлова М. Б. БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	90
Прус Ю. О., Сафарова А. С. ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	91
Тебенко В. М. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	93
Черевко І. В. ЗМІНИ КЛІМАТУ ЯК ЧИННИК ДИВЕРСИФІКАЦІЇ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	97

Секція 4.**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

Березівський З. П., Кривов'яза В. О. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ	100
---	-----

Козак В. М. СУТНІСНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНАЛЬНО-РЕСУРСНОЇ СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ В ЦИФРОВІЗОВАНІЙ ЕКОСИСТЕМІ	101
Красномовець В. А., Бойко Н. С. ВПЛИВ СТАНДАРТИЗАЦІЇ НА ЯКІСТЬ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ	104
Ортіна Г. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЦЕ РЕАЛІЗАЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	106
Сиротюк Г. В. СУЧАСНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	108
Степанюк Р. С. ЧИННИКИ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	110

Секція 5.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Волкова О. В. МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ	115
Костякова А. А., Хома А. Р. СТРАТЕГІЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ МІЖ КРАЇНАМИ СВІТУ	118
Почерніна Н. В., Виноградова Д. В. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	121
Почерніна Н. В., Муха В. М. ЗДОБУТКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ У РАКУРСІ МІЖНАРОДНИХ ІНДЕКСІВ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	124
Почерніна Н. В. ПЕРЕВАГИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ	126
Савіцький А. В. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕТАПНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	128

Друге ключове правило – поліпшення базуються на незначних змінах. Мається на увазі, що зміни забезпечуються невеликими кроками. Така політика підприємства має підвищувати швидкість вдосконалення та знижувати тиск, пов'язаний зі здійсненням серйозних змін. Незначні зміни менш затратні і тому менш ризиковані, а також легше сприймаються працівниками. Їх простіше впроваджувати в існуючі процеси.

Третє ключове правило – поліпшення мають бути стандартизованими та такими, що можуть бути виміряні та відтворені. Філософія кайдзен акцентує увагу на необхідності «говорити з даними та керувати фактами».

Крім того, якщо керівник вирішив почати працювати за системою кайдзен, він має бути добре ознайомлений з ситуацією на виробництві, у місцях створення продукції, надання послуг. У кайдзен це місце називається загальним словом *gemba* [1].

До основних умов успішного впровадження системи кайдзен у діяльність вітчизняних підприємств можна віднести:

- дисципліна, що ґрунтується на високому рівні самосвідомості робітників, їх прагненні до самовдосконалення у сферах тайм-менеджменту, продуктивності праці та витрат ресурсів;
- мотивація працівників та постійне підтримання її високого рівня є також важливою складовою концепції Кайдзен. При цьому вище керівництво має надавати персоналу стимули до розвитку, не виключено застосування і матеріальних, і нематеріальних засобів мотивації;
- формування злагодженості у роботі всього трудового колективу, що сприяє швидкому обміну інформацією, взаємодопомозі, взаємному навчанню, згуртованій роботі на благо всього підприємства;
- відкритість керівників підприємства до співпраці і прийняття до розгляду будь-яких ідей виробничого персоналу, спрямованих на поліпшення якості, незалежно від посади.

Концепція Кайдзен, в першу чергу, передбачає складний й тривалий процес впровадження та осмислення з боку як керівництва, так і пересічних робітників. Такі заходи повинні плануватися на довгостроковій основі, разом із очікуваним результатом у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Masaaki Imai. *Gemba Kaizen: A Commonsense, Low-Cost Approach to Management*. McGraw-hill, 1997.
2. Masaaki Imai. *Kaizen: The Key To Japan's Competitive Success*. McGraw-Hill Education, 1986.
3. What is Kaizen? Institute Kaizen: офіційний сайт. URL: <https://www.kaizen.com/what-is-kaizen> (дата звернення 30.11.2023).

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Єременко А.А.

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»

Голуб Н.О.

к.е.н., доцент,

*доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного*

В умовах сьогодення страхування цивільної відповідальності займає надзвичайно важливе місце. У зв'язку з розвитком світу, виникла необхідність у страхуванні цивільної відповідальності.

Страховання відповідальності - це галузь страхування, предметом якої є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди юридичній чи фізичній особі або її майну. Шкода, заподіяна третім особам, може бути наслідком діяльності чи бездіяльності страхувальника [5].

Об'єктивна необхідність запровадження страхування цивільної відповідальності зумовлена тим, що: по-перше, особа, яка завдала збитки іншій особі (особам), повинна за законом чи рішенням суду відшкодувати їх; по-друге, в сучасних умовах заподіяні третім особам збитки можуть бути такими значними, що винуватцю не вистачить і життя, щоб їх відшкодувати.

Цивільна відповідальність має майновий характер і пов'язана з компенсацією шкоди. Цивільне право ґрунтується на презумпції вини, тобто на припущенні, що страхувальник вважається винним у збитках, спричинених внаслідок страхової події доти, доки не буде доведена його невинність [3].

Страховання відповідальності, як процес, як захист, як підхід до вирішення загострених проблем в суспільстві, надто молодий. Але з точки зору суті страхування відповідальності можна сказати: через таке пройшов кожен народ світу. І вже в середині XIX ст. постала гостра потреба в законодавчих актах, які регулювали б взаємини товаровиробника і споживача, роботодавця і працівника, упущення під час виконання професійних обов'язків і т. ін. Проте перші законодавчі норми в цьому забезпечували відносно слабкий правовий захист таких взаємин. Подальший розвиток законодавства європейських та інших економічно розвинутих країн Заходу і Сходу привів до встановлення строгої відповідальності щодо цих питань. Тоді ж було закладено підвалини страхування відповідальності в різних сферах життєдіяльності людини. Так, при збільшенні одиниць транспортних засобів, що однозначно визнане як джерело підвищеної небезпеки, практично у всіх країнах світу діють норми страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Відчутне збільшення рік у рік забруднення навколишнього середовища привернуло увагу людства та загострило розуміння небезпеки для життя, здоров'я, господарської діяльності людини у неможливості вже використовувати певні водні та земельні ресурси, примусило уряди багатьох країн ухвалити закони, які регулюють питання відповідальності та компенсації за забруднення. [1]

Страховання відповідальності — це різновид страхування, в якій об'єктом страхування виступає відповідальність перед третіми юридичними або фізичними особами, котрі можуть зазнати збитків внаслідок будь-якої дії чи внаслідок бездіяльності страхувальника.

Закон України "Про страхування" (стаття 7) зобов'язує до таких видів страхових послуг:

1. страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних з обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти та вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам;
2. страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;
3. страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту;
4. страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварії екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру;
5. страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою;
6. страхування цивільної відповідальності тимчасового ліквідатора фінансової установи;
7. страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування збитків, які можуть бути заподіяно

здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів;

8. страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності;

9. страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних із підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі;

10. страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів;

11. страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів;

12. страхування відповідальності власників собак (за переліком порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам;

13. страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї;

14. страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну;

15. страхування відповідальності морського судновласника;

16. страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам. [2]

Страхування відповідальності відноситься до сфери загального страхування і має деякі особливості, які не властиві іншим галузям страхового ринку [4].

По-перше, страхування відповідальності не має підгалузевого поділу, що свідчить про універсальність страхових послуг, які можна розмежувати на дві групи:

1 група - страхування відповідальності на транспорті;

2 група - страхування інших видів відповідальності.

По-друге, в договорі страхування відповідальності наперед невизначеною є третя постраждала особа і невідомим розмір збитків. Тому страхова компанія обмежує свою відповідальність деякою сумою, що називається лімітом відповідальності, тобто максимально можливою відповідальністю страховика, що впливає з умов договору страхування.

Список використаних джерел

1. Фінансова звітність СК "Універсальна" за 2021 рік. URL: https://clarity-project.info/edr/20113829/finances?current_year=2021
2. Цивільне право України / За ред. Я.М. Шевченко. – К., 2003. – 360
3. Андрійчук О. В. Проблеми та перспективи розвитку страхування цивільної відповідальності в Україні. – Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Економіка». – 2020. – Вип. 780. – С. 109–114.
4. Довгий В. В. Оцінка ефективності страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів. – Страхова справа. – 2019. – № 1. – С. 2–5.
5. Калитко В. В., Ставенко В. В. Страхування цивільної відповідальності: сучасний стан та перспективи розвитку. – К.: КНЕУ, 2021